

Motion till riksdagen

1989/90:A292

av Kersti Johansson och Stina Gustavsson (båda c)
Arbetsmiljön i lantbruksnäringen

Centerpartiet har i en särskild motion redovisat sin syn på de övergripande problemen på arbetsmiljöområdet och också visat på hur många av dessa problem kan lösas. I denna motion tar vi upp några av jord- och skogsbrukets yrkesproblem som vi anser måste uppmärksammas ytterligare i arbetsmiljösammanhang.

Arbetsmiljön i lantbruket

Arbetsmiljöproblemen inom lantbruket är stora, större än inom de flesta andra näringar. Svåra olycksfall, arbetsbelastningsskador och exponering av damm och gaser förekommer i alltför stor utsträckning. Detta berör inte enbart lantbrukarna själva utan också andra som är sysselsatta inom näringen, exempelvis avbytare, anställda lantarbetare och djurskötare.

Trots mera av maskinell utrustning är lantbruksarbete tungt och belastande. Ca 50 procent av läkardiagnoserna inom lantbrukarnas företagshälsövård, Lantbrukshälsan, berör rygg och leder. Bland patienter som opereras för höftledsförslitning förekommer lantbrukare 3-4 gånger oftare än någon annan yrkeskategori. Detsamma gäller bland förtidspensionerade på grund av höftledsartros.

Hälsorisker betingade av exponering för kemiska medel är ett vanligt debattämne inom arbetslivet. Det gäller i hög grad också lantbruket. Olyckor är ett annat problem i lantbruket. Det finns undersökningar vad gäller olycksfallsfrekvensen, som visar att den ligger lika högt inom lantbruket som inom de mest drabbade grenarna av andra delar av näringslivet. Enligt tillgänglig statistik inträffar omkring 40 procent av olycksfallen i samband med husdjursarbete, 10 procent vid traktorkörning, 20 procent i samband med skörd och 15 procent vid byggnadsarbete.

För att komma till rätta med arbetsmiljöproblem inom lantbruket är det nödvändigt att bl.a. genomföra omfattande investeringar både i byggnader och inventarier. De ekonomiska villkoren för lantbruksnäringen är emellertid idag sådana att investeringar i bättre arbetsmiljöer ofta inte kan genomföras i det enskilda lantbruksföretaget. För att få fart på nödvändiga arbetsmiljöinvesteringar krävs olika former av ekonomisk stimulans.

Enligt vår mening är det rimligt att en del av de medel som av näringen

betalats in till staten i form av t.ex. handelsgödselavgifter m.m. återförs till näringen i form av stimulansmedel till förbättringar i arbetsmiljön. Vidare anser vi att en rätt till direkt avdrag för miljöinvesteringar skall införas.

Mot. 1989/90
A292

Psykosociala förhållanden inom lantbruket

Från att ha varit ett område med gynnsamma psykosociala förhållanden har lantbruket under senare årtionden haft negativ utveckling. Flera faktorer har samverkat till detta. Den mycket starka förändring som skett inom svenskt lantbruk och på landsbygden är en sådan faktor.

Lantbruket är idag ett utpräglat enmansarbete och känslan av ensamhet och isolering är ganska utbredd. Det sociala nätverket på landsbygden håller i vissa avseenden på att lösas upp bl.a. beroende på kraftig utglesning. Dessutom har en försämrad lönsamhet och andra ekonomiska bekymmer tilltagit. Utöver detta har lantbruket under senare år påverkats av miljödebatten där allmänhet och massmedia ofta intagit en negativ hållning till svenskt lantbruk. Såväl påverkan på den yttre miljön som en inhuman djurmiljö har påskrivits lantbrukarna och av många upplevts mycket negativt. Överproduktionen av vissa jordbruksprodukter har också varit en belastning och den stora osäkerheten inför 90-talet med ökad konkurrens från Europamarknaden har gjort att lantbruket idag måste betraktas som högprioriterat område när det gäller de psykosociala förhållandena.

Enligt vår mening är det ytterst angeläget att inför framtiden närmare analysera de svenska lantbrukarnas situation när det gäller levnadsförhållanden, psykosocial belastning och hälsa. Detta bör ges regeringen till känna.

Arbetsmiljön i skogsbruket

Arbetskadorna inom skogsbruket utgör ett stort problem. 1987 inträffade det ca 2 500 olycksfall bland de självverksamma skogsägarna. Årligen inträffar ca 10 dödsfall. Jämfört med andra yrkesgrupper är olycksfallsfrekvensen hög.

En utförlig analys av skogsbrukets olycksfallssituation genomfördes av en forskargrupp från skogsstyrelsen, lantbruksuniversitetet och arbetarskyddsstyrelsen i 4 län 1974. Resultaten pekar på att det övervägande antalet olycksfall inträffar vid huggning, framför allt under fällningsarbete. Men även vid terrängtransporter är olycksrisken stor och olycksfallen många. Som exempel kan nämnas att ca 45 % av olycksfallen inträffar vid motorsågsarbete och närmare 20 % vid terrängtransporter. Orsakerna till olycksfallen kan främst hänföras till bristande kunskaper om den säkraste arbetstekniken, bristande kunskaper om utrustningen ur säkerhetssynpunkt.

Mot bakgrund av detta, och för att komma till rätta med arbetsskadesituationen i skogen har Lantbrukshälsan tillsammans med skogsstyrelsen och Skogsägarnas Riksförbund genomfört ett projekt kallat "Säkerhetsdagar i skogsbruket". Arbetsmiljöfonden har gett projektet sitt stöd och tilldelade medel för år 1987 års verksamhet. Några ytterligare medel har sedan dess ej anslagits.

Informationen i säkerhets- och skyddsfrågor i skogsbruket har riktats mot den grupp av de verksamma skogsägarna, som idag har otillräckliga kunskaper

per om hur man kan öka säkerheten i skogsarbete. Uppläggnings- och erfarenheten av verksamheten har varit mycket positiv. Mot bakgrund av den arbetsskadesituation som råder i skogsbruket är det av stor betydelse för såväl de självverksamma skogsägarna som för samhället att medel kan ställas till förfogande så att "Säkerhetsdagar i skogsbruket" kan genomföras även i fortsättningen.

Vi anser att 1 500 000 kr. skall årligen anslås till säkerhetsdagar i skogsbruket speciellt inriktade på motormanuell huggning och terrängtransport. Detta bör ges regeringen till känna.

I sammanhanget är det värt att påminna om att skogsnäringen ger ett positivt tillskott till vår handelsbalans med 60 miljarder kronor.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avdrag för miljöinvesteringar i jordbruket.¹]

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om jordbrukarnas psykosociala situation,

[att riksdagen beslutar anslå 1 500 000 kr. till skogsstyrelsen för "Säkerhetsdagar i skogsbruket".²]

Stockholm den 25 januari 1990

Kersti Johansson (c)

Stina Gustavsson (c)

¹ 1989/90:Sk446

² 1989/90:Jo319